

TEMPS D'ESCOLA, TEMPS DE VIDA

Paraules clau: educació lenta, temps, organització, processos, ritmes d'aprenentatge

Palabras clave: educación lenta, tiempo, organización, procesos, ritmos de aprendizaje

El text pretén presentar una reflexió sobre l'ús del temps en l'àmbit educatiu, des de la convicció que educar és una activitat lenta i que el temps és vida. La conjunció d'aquestes dues creences ens obliga a repensar un model d'escola que recuperi el temps de les persones, dels aprenentatges i faci possible recobrar un temps de qualitat.

"El enemigo de la reflexión es el ritmo precipitado: las mil imágenes....

J. BRUNER

El temps va dibuixant la nostra vida, dóna sentit a la nostra existència i va transformant el nostre entorn. El temps no es para però nosaltres podem mirar-lo i viure'l com a una oportunitat per donar sentit a tot allò que fem, que sentim, que volem i que pensem. Forma part de nosaltres mateixos i és la nostra essència. La velocitat ha anat envaint el nostre dia a dia: mengem ràpid, utilitzem mitjants de desplaçament cada vegada més veloços, omplim les nostres agendes, no podem donar-nos la llicència de perdre temps. Desaccelerar-nos és una consigna urgent i això implica prioritzar, triar i decidir quines són aquelles qüestions les quals vull dedicar el meu temps. Si important per la nostra qualitat de vida és aquest debat com no ho serà si pensem en l'educació. No hi ha reflexió educativa que pugui obviar-ho i podríem afirmar que no hi pot haver innovació canvi o millora sense un replantejament a fons de l'ús del temps i de les prioritats que el delimiten.

La reflexió d'aquest temps, que roda i que ens humanitza, aterra a l'escola i al món educatiu enmig d'una societat que l'ha transformat en una apressada carrera per un èxit efímer, on la persona ha de sacrificar molts moments de la seva existència per un final incert. Una societat en què la velocitat forma part del progrés i on immersos en aquesta contradicció es cerquen formes alternatives per recuperar espais de placidesa i serenitat.

És en aquest context que ens preguntem: Quina escola volem i per a quina societat ?

Resposta: pot optar per oferir una educació accelerada, sobrecarregada de continguts i objectius per arribar abans d'hora a un demà insegur amb unes necessitats confuses. I tot

això per augmentar les desigualtats entre les persones posant en evidència aquells alumnes amb ritmes diferents en els seus aprenentatges. O bé ~~volent donar llibertat~~ ~~altre horitzó, deixar que el temps s'aïri i pensar en l'educació en la qual no s'hi arriba~~ ~~pas a pas, sinó que implica ajustar la velocitat al moment i a la persona.~~ Una escola que educa el temps per construir la cultura del temps just.

L'educació és temps i espai. Si mirem la gran quantitat de decisions que es prenen a l'escola, veurem que la majoria fan referència al temps: horaris, calendari escolar, reunions amb pares, claustre, festes, cicles ... i cadascuna d'elles l'acompanya una idea pedagògica que dibuixa un model d'escola. Decidir flexibilitzar els horaris per afavorir els diferents ritmes d'aprenentatges i decidir espais de trobada del professorat per compartir pràctiques dibuixa un projecte d'escola que posa el temps al servei d'un principi pedagògic: el respecte a les persones i als seus processos. Prioritza el temps dels professionals de l'educació per dotar-los d'espais de reflexió i d'intercanvi alhora que mira als infants i els dona el temps necessari per enfrontar-se al seus reptes intel·lectuals.

Viure el temps dels infants és deixar-se sorprendre pels fets que ens commouen perquè ens retornen al record i la nostalgia d'emocions aparentment oblidades. Les criatures aprofiten les oportunitats només si disposen de moments en què l'espera és tranquil·la i assossegada sigui quina sigui la seva forma d'aprendre. Respectar-los-hi el seu temps és deixar estones per al descobriment, per a la relació, per a la imaginació, per a la comunicació, per conviure amb tota intensitat cadascun dels seus moments d'aprenentatge. Una pedagogia per a la lentitud suposa donar a cada persona el temps que necessita per aprendre, permetre que cadascú pugui fer el seu recorregut pedagògic.

L'organització escolar es mou, generalment, amb la idea de tots igual i al mateix temps. De fet les desviacions temporals del temps estàndars establerts són corregides o sancionades com errors. Convindria canviar aquesta mirada i entendre que els temps de vida, de societat, de les famílies i dels alumnes són diferents i per tant cal reorganitzar l'escola per recuperar-ne la vida. Afavorir una educació de temps just vol dir posar la mirada cap una organització que aprèn, que dia a dia va sargint un entramat d'informacions, d'emocions, de relacions que faciliten la construcció d'un coneixement col·lectiu, on els infants se senten protagonistes del seu desenvolupament i on els mestres es senten acomboiant i respectant una evolució.

Els equips també necessiten del seu temps. El procés de creació d'un equip passa per dissenyar una estructura organitzativa que permeti regalar-se temps de manera informal, per parlar d'afinitats, cosa que fa possible crear vincles i afavorir relacions, alhora que ofereix temps per compartir pràctiques, mostrar experiència i construir saber professional. Una escola que prioritza el temps just és una escola que es dona l'oportunitat d'un nou context facilitador, un context que li permet repensar les idees del passat a partir de la pràctica del dia a dia i crea espais de confrontació i de comunicació entre els seus membres per anar construint un projecte que recuperi temps de les persones i dels aprenentatges, en definitiva per reconquerir un temps de qualitat.

La saviesa consisteix en fer compatibles i flexibles la relació entre *Chronos* i *Kairo*: la interacció creativa entre el temps fenomenològic, el temps social i el temps cultural. Per aconseguir-ho és necessari no omplir el currículum d'innecessàries programacions, objectius o fitxes que estandaritzen els temps d'aprenentatge transformant en un esdevenir mesurable allò que pertany a l'esfera del temps de l'experiència interior, dels sentiments, del temps subjectiu. Viure una experiència d'aprenentatge suposa considerar processos didàctics, que venen marcats pel tema generador d'interès; processos comunicatius, que el conformen les diferents maneres d'interacció amb els altres; i processos socials que es van dibuixant fruit d'una manera de fer, d'estar i de conviure en la comunitat d'aprenents.

~~El dia a dia de l'escola ha d'estar impregnat de situacions que fagin possible el desenvolupament d'aquests processos. L'aula ha d'esdevenir un espai generador de coneixement, de relació i de creïença.~~ Tot això va dibuixant una cultura i els processos culturals són lents perquè són humanitzadors; per iniciar aquest camí no podem obviar una organització del temps que ho consideri.

En una època en què el temps d'educació és el més llarg de la història no es pot permetre quedar anclats en la queixa que no tenim temps. Tenim tot el temps del món però cal triar com el volem utilitzar i quin sentit li volem donar. L'educació és una activitat lenta, i en el procés de repensar l'escola, caldrà decidir què volem prioritzar i com volem omplir de sentit i de vida aquelles situacions d'escola que fan dels aconteixements viscuts per aprendre moments interessants per cadascuna de les persones que intervenen.

"El temps és allò que mentre va passant, van passant coses" Tot allò que va passant a l'escola ha d'estar impregnat de significat i de sentit, perquè aquest temps, tant per als mestres com per als infants, esdevingui temps de vida.

Hem parlat:

- 00063 Organització de l'espai/temps
- 00022 Clima i cultura de centre

Nivell:

- General

Aquest article fou sol·licitat per /GUIX Elements d'Acció Educativa /el gener de 2010 i acceptat per la seva publicació el març de 2010